

گاه شماری در عالم آرای عباسی

فاطمه سرخیل

تاریخ عالم آرای عباسی اثر اسکندر بیگ منشی ترکمان، احوال و اعمال شاهان صفوی و حوادث مهم آن دوران از آغاز تا مرگ شاه عباس را در بردارد.

اهمیت این کتاب به این سبب می باشد که مولف خود در متن بسیاری از حوادث بوده است و در مواردی که از دیگران نقل قول کرده برای موثق بودن راوی اهمیت فراوانی قائل شده است.

جلد اول این کتاب مشتمل بر حوادث، وقایع و وصف دوران پیش از شاه عباس می باشد و با اینکه ذکر این وقایع براساس احوالات شاهان بیان شده به ذکر تاریخ دقیق برخی از وقایع مهم می پردازد.

در جلد دوم و سوم این کتاب، دوران حکومت شاه عباس بر اساس گاهشماری ترکی (دوازده حیوانی) و مطابقت هر سال ترکی با سالهای هجری قمری تالیف شده است. گاهشماری ترکی که در اکثر منابع دوره صفویه با آن روبرو می شویم مورد توجه ویژه نویسندگان عالم آرای عباسی بوده است. وی سال ترکی را (عام فهم و خاص پسند) (پی نوشت ۱: ترکمان، اسکندر بیگ، تاریخ عالم آرای عباسی، ج ۲، چاپ سوم، تهران، امیر کبیر، ۱۳۸۲، ص ۳۷۹) می داند.

این گاهشماری با مغولان به ایران آمد، ابوجعفر نصیرالدین طوسی دانشمند و سیاستمدار بزرگ معروف به خواجه نصیر الدین گاهشماری را در تاریخ ایلخانی که در رصدخانه مراغه تنظیم شد وارد کرد و پادشاهان صفوی و قاجار آن را وارد تقویم رسمی کردند. (پی نوشت ۲: بیرشک، احمد، گاهشماری ایرانی، تهران، بنیاد دانشنامه بزرگ فارسی، ۱۳۸۰، ص ۵۹۹)

سالهای ترکی براساس یک دوره دوازده ساله به نام دوازده حیوان تشکیل می شوند. اسامی این سالها عبارتند از:

((سیچقان بیل (سال موش)، اودییل (سال گاو)، بارس بیل (سال پلنگ)، توشقان بیل (سال خرگوش)، لوی بیل (سال نهنگ)، بیلان بیل (سال مار)، یونت بیل (سال اسب)، قوی بیل (سال گوسفند)، بیچی یا بیچی بیل (سال میمون)، تخاقوی بیل (سال مرغ)، ایت بیل (سال سگ)، تنگوز بیل (سال خوک)).)) (پی نوشت ۳: همان)

اسکندر بیگ منشی در تالیف کتابش برای گاهشماری اعتباری ویژه قائل شده و براین باور است که شیوه نوینی را در این زمینه ابداع نموده است و در این باره می نویسد: ((اگر به روش اهل تاریخ سنه هجری را که مبدا آن به عرف عرب اول ماه محرم است منظور دارد اکثر اهل عجم نمی فهمند زیرا که در میانه اتراک و اهل عجم مبدا سال نوروز سلطانپست که اول بهار عالم آراست و تا انتقضا چهار فصل که نوروز دیگر می شود یک سال است و ماه محرم در عرض سال ترکی واقع می شود و تواریخ که ارباب استعداد به جهت وقایع عظیمه روزگار در رشته بلاغت انتظام می دهند با سال ترکی مختلف است. بعضی موافق سنه سابق هجری و بعضی مطابق سنه لاحق است یعنی یکی کم است یا زیاد. چون ذره حقیر ملتزمست که این نسخه عالم آرا از غوامض و مشکلات بری و عام فهم و خاص پسند

باشد نظر از آن اختلاف پوشیده به سال ترکی که عام فهم تر است قرار داد که هم مستخبران احوال را دانش افزا باشد وهم برسالکان جهانداري روشن گردد که در عهد خلافت این یگانه دوران در هر سال چگونه قضایا روی داده است.)) (پی نوشت ۴: ترکمان، اسکندر بیگ، پیشین، ص ۳۷۹-۳۸۰) #

در تقویم اصیل ترکی ((آغاز سال در زمانی است که آفتاب در وسط برج دلو قرار گیرد که در تقویم ما برابر است با پانزدهم بهمن ماه)) (پی نوشت ۵: نبی، ابوالفضل، تقویم و تقویم نگاری در تاریخ، چاپ دوم، مشهد، آستان قدس رضوی، ۱۳۶۶، ص ۸۸)، این نکته برخلاف نظر مولف عالم آرا است که آغاز سال ترکی را نوروز سلطانی می داند و این نوروز همان نوروز قدیم ایرانیان و مصادف با اولین روز ماه فروردین است.

از بی توجهی به آغاز سال ترکی این نکته روشن می شود که گویا در دوره صفویه فقط از نام تقویم ترکی برای نام هر سال استفاده می شده و بقیه محاسبات براساس تقویم جلالی بوده است. همان طور که در قسمتی از کتاب هنگام تعیین تاریخ نوروز آن را ((اول فروردین ماه جلالی)) (پی نوشت ۶: ترکمان، اسکندر بیگ، پیشین، ص ۸۲۹) می یابیم که این نشان از توجه به تقویم جلالی است.

در این کتاب نوروز و بسیاری از حوادث مثل جنگ، صلح، فوت اشخاص و... با ذکر تاریخ روز، ایام هفته، ماه قمری، سال ترکی و سال قمری بیان می شوند. اصطلاحات غره و سلخ برای تعیین تاریخ به کار برده می شوند. ((از لحاظ نجومی و علمی ماهی که مدت آن سی روز باشد می گویند سلخ دارد.)) (پی نوشت ۷: نبی، ابوالفضل، پیشین، ص ۱۲۵) دانستن این مطلب که کدام ماه سال سی روز بوده است برای علمای نجوم اهمیت فراوانی دارد و در محاسبات نجومی و تنظیم گاهشماری هایی با کمترین اشکالات بسیار موثر می باشد.

یکی از ارکان علم نجوم در دوره صفویه تعیین ساعات نحس و سعد بر اساس حرکت ستارگان بوده است. منجمان در دربار صفوی دارای موقعیت ممتازی بوده اند. هرچند که نحس و سعد بودن ساعات از نظر علمی ثابت نشده و در دین اسلام نیز مورد تایید قرار نگرفته است اما توجه به ساعات نحس و سعد در روزگاران گذشته و حتی امروز نیز دارای طرفداران فراوانی می باشد.

در تاریخ نگاری عالم آرای عباسی نیز به سعد و نحس بودن ساعات توجه ویژه شده و در هنگام بررسی بسیاری از رخدادها خصوصا ورود شاه عباس به شهرها، ساخت بناهای جدید و... بر این مساله تاکید شده است. در این کتاب حتی ظهور علامات در آسمان مانند پیدا شدن ستاره های جدید، سبب بروز بلا یا عافیت شمرده می شود. (پی نوشت ۸: ر.ک به: ترکمان، اسکندر بیگ، پیشین، ج ۲، ص ۸۲۱، ص ۸۶۱؛ ج ۳، ص ۹۵۴)

یکی از مهمترین نکات در تطبیق سال قمری با سال شمسی در این است که اختلاف یازده روز تقویم شمسی با تقویم قمری سبب گردش ماههای قمری در فصول مختلف سال شمسی می شود. در تطبیق هر سال شمسی با سال قمری متوجه می شویم که هر سال شمسی مصادف است با یکی از ماههای قمری که چند روز آن در اول و آخر سال شمسی تکرار شده است.

مولف عالم آرای عباسی در گاهشماری این کتاب کوشیده است تا مشخص نماید که وقایع در کدام یک از سالهای قمری روی داده اند ولی در بسیاری از موارد در این امر ناموفق مانده و به علت وجود دو سال قمری در یک سال شمسی، دقیقاً معلوم نمی شود که واقعه در کدام سال قمری رخ داده است و خواننده بین دو سال مردد می ماند.

نکته دیگر این که اسکندر بیگ منشی در هنگام تالیف این کتاب، در بسیاری از موارد مطابقت را با سال قمری فراموش کرده و این امر سبب بروز اشتباهاتی در تعیین تاریخ شده است .

نویسنده در ابتدای نگارش دوران سلطنت شاه عباس در سال سوم جلوس، در عنوان این سال را مطابق با سال ۹۹۸ قمری می داند (پی نوشت ۹: همان، ج ۲، ص ۴۰۹) و در متن نوروز این سال را جمادی الاولی ۹۹۷ قمری اعلام می کند (پی نوشت ۱۰: همان) که توجه وی را به اهمیت دقیق تاریخ وقوع حوادث نشان می دهد. محاسبه نوروز بر اساس جدول تطبیقی وستنفلد بر صحیح بودن تاریخ ارائه شده در عالم آرا گواهی می دهد. #

اما نوروز سال چهارم جلوس شاه عباس را مصادف (شب دوشنبه چهاردهم شهر جمادی الاولی مطابق سنه ۹۹۹) (پی نوشت ۱۱: همان، ص ۴۲۹) اعلام می کند که با توجه به آنچه قبلاً ذکر شد این تاریخ اشتباه است و نوروز سال چهارم جلوس شاه عباس برابر سال ۹۹۸ قمری می باشد. مقایسه تطبیقی نوروز سال ۹۹۹ قمری میان عالم آرای عباسی و تقویم تطبیقی وستنفلد نیز ثابت می کند چهاردهم جمادی الاولی برابر نوروز ۹۹۸ قمری است.

اسکندر بیگ منشی از سال پنجم سلطنت شاه عباس (۱۰۰۰ ق) (پی نوشت ۱۲: همان، ص ۴۳۹) تا سال شانزدهم سلطنت شاه عباس (۱۰۱۱ ق) (پی نوشت ۱۳: همان، ص ۶۱۷) ، (به استثنای سال پانزدهم سلطنت) از مطابقت تاریخ نوروز با سال قمری خودداری می کند و این تاریخ را به سالی که در عنوان نوشته است، نسبت می دهد.

این عمل در نهایت بی دقتی انجام شده و با توجه به توضیحاتی که از مولف در مورد تاریخ هجری قمری ذکر شد، معلوم گردید که وی کاملاً آگاه بوده است که سال قمری با سال شمسی به پایان نمی رسد و نوروز هر یک از سالها در فاصله زمانی مذکور (سال پنجم تا هفدهم سلطنت شاه عباس) برابر است با سال قمری که در سال شمسی قبل هنوز به پایان نرسیده است و چند ماه از آن در سال شمسی جدید ادامه دارد.

اسکندر بیگ منشی در سالهای بیست و یک (۱۰۱۶، ۱۰۱۵ ق) (پی نوشت ۱۴: همان، ص ۷۳۸) تا بیست و نه (۱۰۲۴، ۱۰۲۵ ق) (پی نوشت ۱۵: همان، ص ۸۸۶) سلطنت شاه عباس به تطبیق دقیق سالهای شمسی با سالهای قمری پرداخته است و درستی تاریخ در این فاصله زمانی با بررسی تقویم تطبیقی وستنفلد آشکار می شود.

وی در عنوان های سالهای سی (۱۰۲۵ ق) (پی نوشت ۱۶: همان، ص ۸۹۷) تا سال چهل و دو (۱۰۳۷ ق) (پی نوشت ۱۷: همان، ج ۳، ص ۱۰۷۲) سلطنت شاه عباس هر سال را با یک سال قمری مطابقت می دهد. روش تطبیقی وی در این قسمت از کتاب با روش تطبیقی سالهای پنجم (۱۰۰۰ ق) (پی نوشت ۱۸: همان، ج ۲، ص ۴۳۹) تا سال بیستم (۱۰۱۵ ق) (پی نوشت ۱۹: همان، ص ۷۱۳) سلطنت شاه عباس ، متفاوت است.

در فاصله سالهای سی تا چهل و دوم سلطنت شاه عباس، سال قمری که هر سال شمسی با آن برابر دانسته است اولین سال قمری می باشد که با آن سال شمسی مصادف بوده و تنها قسمتی از وقایع آن سال مانند نوروز در سال قمری نام برده شده قرار گرفته است. در این فاصله زمانی نامی از سال هجری دوم که در ادامه سال می باشد، برده نمی شود. تنها از روی ماهها می توان به تغییر سال قمری پی برد و تاریخ دقیق سال قمری که وقایع مورد نظر در آن رخ داده را محاسبه نمود.

به عنوان مثال در عنوان چهل و دومین سال سلطنت شاه عباس می خوانیم: ((آغاز سال پر ملال لوی نیل ترکی مطابق سنه سبع وثلثین و الف که سال دوازدهم قرن ثانی زمان فرمانفرمائی عباسی است.)) (پی نوشت ۲۰: همان، ج ۳، ص ۱۰۷۲) یعنی نویسنده این سال را مطابق با سال ۱۰۳۷ ق دانسته است امامرگ شاه عباس که در این سال اتفاق افتاده در (بیست و چهارم جمادی الاولی) (پی نوشت ۲۱: همان، ص ۱۰۷۷) بوده است. چون (نوروز در سال ۱۰۳۷ ق برابر با ماه رجب) (پی نوشت ۲۲: همان، ص ۱۰۷۲) بوده و ماه جمادی الاولی قبل از ماه رجب می باشد به این نکته پی می بریم که شاه عباس در سال ۱۰۳۸ ق وفات یافته است و سال ۱۰۳۸ ق نیز با چهل و دومین سال سلطنت وی مطابق می باشد.

تغییر روش در تطبیق سالها در عنوان های عالم آرا از سال ۱۰۲۵ ق به این سبب می باشد که اسکندر بیگ منشی نگارش کتاب را در سال ۱۰۲۵ ق آغاز کرده است. (پی نوشت ۲۳: همان، ج ۱، ص ۴) جلد اول و دوم کتاب را در این سال به اتمام رسانده و تالیف جلد سوم را آغاز نموده است. (پی نوشت ۲۴: همان، ج ۱، ص ۴) از این سال به بعد کتاب به مرور زمان و روی دادن حوادث نوشته شده است و اعلام تاریخ در آن دقیق تر می باشد.

در این پژوهش برای تعیین دقت عالم آرای عباسی در تطبیق سالهای قمری با سالهای سلطنت شاه عباس، جدولی بر اساس مقایسه نوروز هر سال در عالم آرا و تقویم وستنفلد طراحی شده است.

در این جدول در دوران سلطنت شاه عباس، اول فروردین را برابریا یازدهم مارس دانسته ایم زیرا ((Julian Calender دارای ۳۶۵ شبانه روز بوده و هر چهار سال یک بار آن را ۳۶۶ شبانه روز حساب می کردند یعنی کسر سال به جای ۰٫۲۴۲۲ برابر ۰٫۲۵ شبانه روز به حساب می آوردند. خطایی که به این ترتیب از استعمال این تقویم گرد می آید در قرن شانزدهم به ده شبانه روز بالغ شده بود و اعتدال ربیعی که در سال ۳۲۵ میلادی (تاریخ برگزاری اولین شورای نیقیه) در ۲۱ مارس بوده به ۱۱ مارس انتقال یافته بود.)) (پی نوشت ۲۵: وستنفلد، فردیناندو - ماهلر، ادوارد، تقویم تطبیقی هزار و پانصد ساله هجری قمری و میلادی، تهران، فرهنگسرای نیاوران، ۱۳۶۰، ص ۱۵)

در جدول ذیل با مقایسه نوروز بر اساس کتاب عالم آرای عباسی و تقویم تطبیقی وستنفلد متوجه می شویم که نوروز اکثر سالها بر اساس مقایسه این دو منبع چند روزی متفاوت است که این تفاوت احتمالا به سبب اختلاف در رویت هلال ماه در سالهای سلطنت شاه عباس و محاسبات در تقویم وستنفلد می باشد.

حتی امروزه نیز گاهی آغاز ماههای سال قمری با آنچه در تقویم مشاهده می شود تفاوت دارد و این امر به سبب اختلاف در رویت هلال ماه و محاسبات نجومی به وجود می آید.

برای بهتر روشن شدن نحوه مطابقت سالهای شمسی و قمری در کتاب عالم آرای عباسی به جدول زیر توجه فرمایید. #

صفحه عالم آرای عباسی	سال ترکی مطابق با سال قمری در عالم آرای عباسی	نوروز عالم آرای عباسی	نوروز وستنفلد	نتیجه
۲۷۹	سال اول جلوس: تنگوزئیل (۹۹۶ هـ، ظل الله)		۱۱ ربیع الثانی، ۹۹۵ هـ	
۲۸۶	سال دوم جلوس: سیچقان ئیل (۹۹۷ هـ)		۲۲ جمادی الاولی، ۹۹۶ هـ	سال دوم جلوس برابر با سالهای (۹۹۶، ۹۹۷ هـ)
۴۰۹	سال سوم جلوس: اودئیل (۹۹۸ هـ)	۳ جمادی الاولی، ۹۹۷ هـ	۴ جمادی الاولی، ۹۹۹ هـ	سال سوم جلوس برابر با سالهای (۹۹۷، ۹۹۸ هـ)
۴۲۹	سال چهارم جلوس: بارس ئیل (۹۹۹ هـ)	۱۴ جمادی الاولی، ۹۹۹ هـ	۱۴ جمادی الاولی، ۹۹۸ هـ	سال چهارم جلوس برابر با سالهای (۹۹۸، ۹۹۹ هـ)
۴۲۸	سال پنجم جلوس: توشقان ئیل (۱۰۰۰ هـ)	۲۵ جمادی الاولی	۲۵ جمادی الاولی، ۹۹۹ هـ	سال پنجم جلوس برابر با سالهای (۹۹۹، ۱۰۰۰ هـ)
۴۴۷	سال ششم جلوس: لوی ئیل (۱۰۰۱ هـ)	۲ جمادی الثانی	۷ جمادی الثانی، ۱۰۰۰ هـ	سال ششم جلوس برابر با سالهای (۱۰۰۱، ۱۰۰۰ هـ)
۴۵۹	سال هفتم جلوس: نیلان ئیل (۱۰۰۲ هـ)		۱۷ جمادی الثانی، ۱۰۰۱ هـ	سال هفتم جلوس برابر با سالهای (۱۰۰۲، ۱۰۰۱ هـ)
۴۹۱	سال هشتم جلوس: یونت ئیل (۱۰۰۳ هـ)		۲۸ جمادی الثانی، ۱۰۰۲ هـ	سال هشتم جلوس برابر با سالهای (۱۰۰۳، ۱۰۰۲ هـ)
۵۰۶	سال نهم جلوس: قوی ئیل (۱۰۰۴ هـ)	۱۰ رجب	۱۰ رجب، ۱۰۰۲ هـ	سال نهم جلوس برابر با سالهای (۱۰۰۴، ۱۰۰۵ هـ)
۵۱۸	سال دهم جلوس: پیچن ئیل (۱۰۰۵ هـ)	۲۱ رجب	۲۱ رجب، ۱۰۰۴ هـ	سال دهم جلوس برابر با سالهای (۱۰۰۵، ۱۰۰۴ هـ)
۵۲۲	سال یازدهم جلوس:	۲ شعبان	۲ شعبان، ۱۰۰۵ هـ	سال یازدهم جلوس برابر با

سالهاي(۱۰۰۵،۱۰۰۶ هـ)			تخاڧوي نيل(۱۰۰۶ هـ)	
سال دوازده جلوس برابرياسالهاي(۱۰۰۶،۱۰۰۷ هـ)	۱۳ شعبان، ۱۰۰۶ هـ	۱۱ شعبان	سال دوازده جلوس: ايت نيل(۱۰۰۷ هـ)	۵۴۷
سال سيزده جلوس برابرياسالهاي (۱۰۰۷،۱۰۰۸ هـ)	۲۳ شعبان، ۱۰۰۷ هـ	۲۳ شعبان	سال سيزده جلوس: تنگوز نيل(۱۰۰۸ هـ)	۵۸۹
سال چهارده جلوس برابرياسالهاي(۱۰۰۸،۱۰۰۹ هـ)	۶ رمضان، ۱۰۰۸ هـ	۵ رمضان	سال چهارده جلوس: سيچقان نيل(۱۰۰۹ هـ)	۵۹۹
سال پانزده جلوس برابرياسالهاي (۱۰۰۹،۱۰۱۰ هـ)	۱۶ رمضان، ۱۰۰۹ هـ	۱۶ رمضان	سال پانزده جلوس: اودنيل(۱۰۰۹،۱۰۱۰ هـ)	۶۰۹
سال شانزده جلوس برابرياسالهاي (۱۰۱۰،۱۰۱۱ هـ)	۲۷ رمضان، ۱۰۱۰ هـ	۲۶ رمضان	سال شانزده جلوس: بارس نيل(۱۰۱۱ هـ)	۶۱۹
سال هفده جلوس برابرياسالهاي(۱۰۱۱،۱۰۱۲ هـ)	۸ شوال، ۱۰۱۱ هـ	۷ شوال، ۱۰۱۱ هـ	سال هفده جلوس: توشقان نيل(۱۰۱۱،۱۰۱۲ هـ)	۶۳۴
سال هيچده جلوس برابرياسالهاي(۱۰۱۲،۱۰۱۳ هـ)	۱۹ شوال، ۱۰۱۲ هـ	۱۹ شوال	سال هيچده جلوس: لوي نيل(۱۰۱۲،۱۰۱۳ هـ)	۶۵۲
سال نوزده جلوس برابرياسالهاي(۱۰۱۳،۱۰۱۴ هـ)	۱۵ ذيقعه، ۱۰۱۳ هـ	غره ذيقعه، ۱۰۱۴ هـ	سال نوزده جلوس: نيلان نيل(۱۰۱۴ هـ)	۶۷۶
سال بيست جلوس برابرياسالهاي (۱۰۱۳،۱۰۱۴ هـ)	۱۲ ذيقعه، ۱۰۱۴ هـ	۱۵ ذيقعه	سال بيست جلوس: يونت نيل(۱۰۱۵ هـ)	۷۱۳
سال بيست ويك جلوس برابرياسالهاي(۱۰۱۵،۱۰۱۶ هـ)	۲۲ ذيقعه، ۱۰۱۵ هـ	۲۲ ذيقعه، ۱۰۱۵ هـ	سال بيست و يك جلوس: قوي نيل(۱۰۱۵،۱۰۱۶ هـ)	۷۳۷
سال بيست ودوجلوس برابرياسالهاي(۱۰۱۶،۱۰۱۷ هـ)	۴ ذيجه، ۱۰۱۶ هـ	۳ ذيجه	سال بيست و دوجلوس: پيچي نيل(۱۰۱۶،۱۰۱۷ هـ)	۷۴۳
سال بيست وسه جلوس برابرياسالهاي (۱۰۱۷،۱۰۱۸ هـ)	۱۴ ذيجه، ۱۰۱۷ هـ	۱۴ ذيجه، ۱۰۱۷ هـ	سال بيست وسه جلوس: تخاڧوي نيل(۱۰۱۷،۱۰۱۸ هـ)	۷۸۰
سال بيست وچهار جلوس برابرياسالهاي (۱۰۱۸،۱۰۱۹،۱۰۲۰ هـ)	۲۵ ذيجه، ۱۰۱۸ هـ	۲۵ ذيجه، ۱۰۱۸ هـ	سال بيست وچهار جلوس: ايت نيل(۱۰۱۸،۱۰۱۹ هـ)	۸۰۶

سال بیست و پنج جلوس برابریا سالهای (۱۰۲۰، ۱۰۲۱ هـ)	۶ محرم، ۱۰۲۰ هـ	۶ محرم، ۱۰۲۰ هـ	سال بیست و پنج جلوس: تنگوزئیل (۱۰۲۰، ۱۰۲۱ هـ)	۸۲۹
سال بیست و شش جلوس برابریا سالهای (۱۰۲۱، ۱۰۲۲ هـ)	۱۸ محرم، ۱۰۲۱ هـ	۱۶ محرم، ۱۰۲۱ هـ	سال بیست و شش جلوس: سیچقان ئیل (۱۰۲۱ هـ)	۸۵۲
سال بیست و هفت جلوس برابریا سالهای (۱۰۲۲، ۱۰۲۳ هـ)	۲۹ محرم، ۱۰۲۲ هـ	۲۷ محرم، ۱۰۲۲ هـ	سال بیست و هفت جلوس: اودئیل (۱۰۲۲، ۱۰۲۳ هـ)	۸۶۱
سال بیست و هشت جلوس برابریا سالهای (۱۰۲۳، ۱۰۲۴ هـ)	۹ صفر، ۱۰۲۳ هـ	۱۰ صفر، ۱۰۲۳ هـ	سال بیست و هشت جلوس: پارس ئیل (۱۰۲۳، ۱۰۲۴ هـ)	۸۷۲
سال بیست و نه جلوس برابریا سالهای (۱۰۲۴، ۱۰۲۵ هـ)	۲۰ صفر، ۱۰۲۴ هـ	۲۱ صفر	سال بیست و نه جلوس: توشقان ئیل (۱۰۲۴، ۱۰۲۵ هـ)	۸۸۶
سال سی جلوس برابریا سالهای (۱۰۲۵، ۱۰۲۶ هـ)	۳ ربیع الاول، ۱۰۲۵ هـ	۱۰ ربیع الاول، ۱۰۲۵ هـ	سال سی جلوس: لوی ئیل (۱۰۲۵ هـ)	۸۹۷
سال سی و یک جلوس برابریا سالهای (۱۰۲۶، ۱۰۲۷ هـ)	۱۲ ربیع الاول، ۱۰۲۶ هـ	۱۲ ربیع الاول	سال سی و یک جلوس: ئیلان ئیل (۱۰۲۶ هـ)	۹۱۹
سال سی و دو جلوس برابریا سالهای (۱۰۲۷، ۱۰۲۸ هـ)	۲۴ ربیع الاول، ۱۰۲۷ هـ	۲۳ ربیع الاول، ۱۰۲۷ هـ	سال سی و دو جلوس: بونت ئیل (۱۰۲۷ هـ)	۹۳۰
سال سی و سه جلوس برابریا سالهای (۱۰۲۸، ۱۰۲۹ هـ)	۴ ربیع الثانی، ۱۰۲۸ هـ	۴ ربیع الثانی، ۱۰۲۸ هـ	سال سی و سه جلوس: قوی ئیل (۱۰۲۸ هـ)	۹۴۴
سال سی و چهار جلوس برابریا سالهای (۱۰۲۹، ۱۰۳۰ هـ)	۱۶ ربیع الثانی، ۱۰۲۹ هـ	۱۵ ربیع الثانی، ۱۰۲۹ هـ	سال سی و چهار جلوس: پیچی ئیل (۱۰۲۹ هـ)	۹۴۸
سال سی و پنج جلوس برابریا سالهای (۱۰۳۰، ۱۰۳۱ هـ)	۲۷ ربیع الثانی، ۱۰۳۰ هـ	۲۵ ربیع الثانی	سال سی و پنج جلوس: تخاقوی ئیل (۱۰۳۰ هـ)	۹۵۷
سال سی و شش جلوس برابریا سالهای (۱۰۳۱، ۱۰۳۲ هـ)	۸ جمادی الاولی، ۱۰۳۱ هـ	۸ جمادی الاولی، ۱۰۳۱ هـ	سال سی و شش جلوس: ایت ئیل (۱۰۳۱ هـ)	۹۶۹

سال سي وهفت جلوس برابريا سالهاي(۱۰۳۳، ۱۰۳۲ هـ)	۱۹ جمادي الاولی، ۱۰۳۲ هـ	۱۹ جمادي الاولی	سال سي وهفت جلوس : تنگوزئیل(۱۰۳۲ هـ)	۹۹۲
سال سي وهشت جلوس برابريا سالهاي(۱۰۳۴، ۱۰۳۳ هـ)	۱ جمادي الثاني، ۱۰۳۳ هـ	سلخ جمادي الثاني	سال سي وهشت جلوس:سيچقان ئیل(۱۰۳۳ هـ)	۱۰۱۱
سال سي ونه جلوس برابرياسالهاي(۱۰۳۴، ۱۰۳۵ هـ)	۱۱ جمادي الثاني، ۱۰۳۴ هـ	۱۲ جمادي الثاني	سال سي ونه جلوس: اودئیل(۱۰۳۴ هـ)	۱۰۳۳
سال چهل جلوس برابرياسالهاي(۱۰۳۶، ۱۰۳۵ هـ)	۲۲ جمادي الثاني، ۱۰۳۵ هـ	۲۲ جمادي الثاني، ۱۰۳۵ هـ	سال چهل جلوس: بارس ئیل(۱۰۳۵ هـ)	۱۰۴۳
سال چهل ويگ جلوس برابرياسالهاي(۱۰۳۷، ۱۰۳۶ هـ)	۳ رجب، ۱۰۳۶ هـ	۳ رجب	سال چهل ويگ جلوس: توشقان ئیل(۱۰۳۶ هـ)	۱۰۵۹
سال چهل و دو جلوس برابريا سالهاي (۱۰۳۸، ۱۰۳۷ هـ)	۱۵ رجب، ۱۰۳۷ هـ	۱۳ رجب، ۱۰۳۷ هـ	سال چهل ودو جلوس: لوي ئیل(۱۰۳۷ هـ)	۱۰۷۲

منبع:

<http://www.historylib.com>